

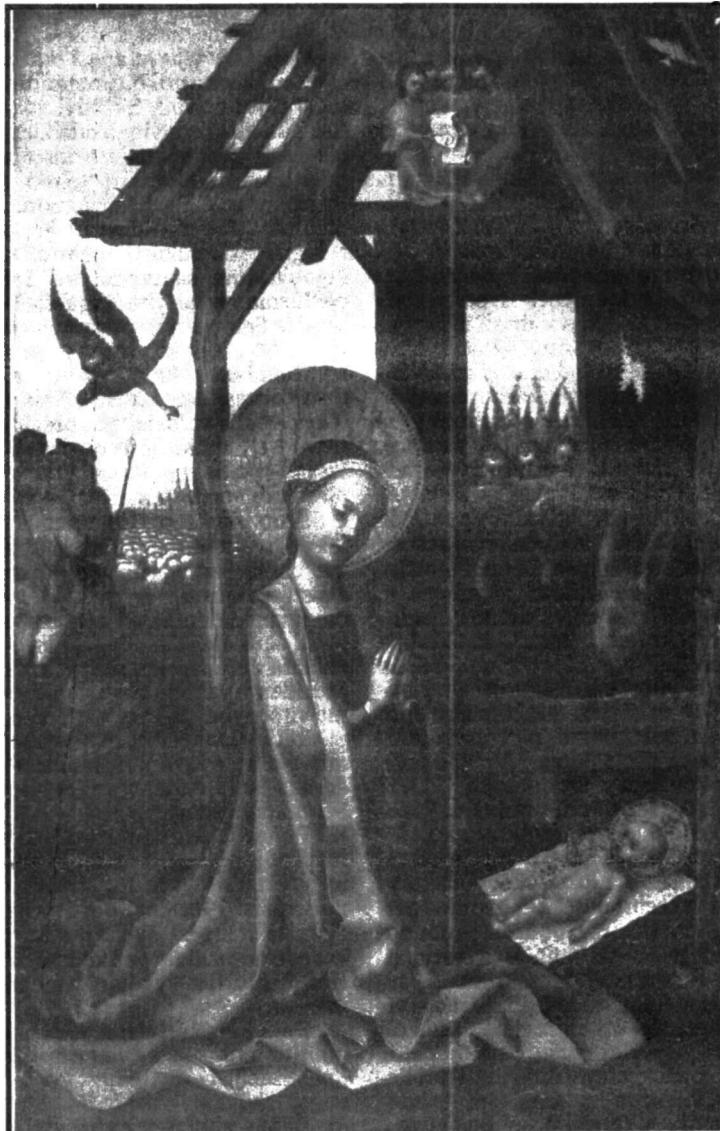
REMTINUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 24(57)

1991 m. gruodis

Stepanas Lochmeris. Kūdikėlio pagarbiniimas, tempera ažuolo plokšteje, apie 1445 m. Monachas, senoji Pinakoteka

Tautos vienybė prieš neokomunistų samokslą

Trečiąjame Sajūdžio suvažiavime, įvykusiam gruodžio 14-15 d. Vilniuje, nebuvę pareikšta Politinių kalinių ir tremtinių sajungos bei naujai susikirusios Lietuvos partizanų, politinių kalinių ir tremtinių koordinacinės tarybos pozicija. Sajūdžio atviliu, ivertinant šiandieninę politinę padėti. Dėl netobulos suvažiavimo organizacijos, jo vadovų nesusivokimo, o gal ir dėl blogos valios nebuvę leista pasisakyti mūsų Sajungos atstovui, nebuvę išgirstas Lietuvos laisvės kovotojų balsas, nelškeltos svarbiausios šių dienų problemos.

Spausdiname pareiškimo tekstą mūsų laikraštyje.

Atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę, kuri pripažinta de jure visame pasaulyje ir tapo Jungtinė Tautinė, mūsų politikos svorio centras pasistumėjo nuo užsienio prie vidaus problemų. Okupacijų dešimtmečiai paliko mums sužalotą ūkio struktūrą, deformuotą ekonomiką, nužmogintą švietimo sistemą, sunkias dvasines, socialines, ekologines problemas. Reikia skubiai ir ryžtingu reformų krašto iškėlimu ir finansuose, valstybės valdyme ir teisėsaugose, švietimo, mokslo ir kultūros srityse. Deja, atkūriant valstybę, priimant naujus įstatymus ir vykdant reformas, neišvengta klaidų ir blogos valios. Esminė ir sunkiai ištaisoma klaida, dėl kurios pagrindinė atsakomybė tenka Sajūdžiui, buvo komunistinės nomenklatūros išleidimas į naujasią valdžios institucijas - Parlamentą, Vyriausybę, savivaldybes. Daugelis kompartijos bos, matyt, KGB įtakos dėka, pateko į Parlamentą ir vietines tarybas su Sajūdžio mandatu. Nors raudonieji Parlamente sudarė ryškią

mažumą, ne kam kitam, o jems pavyesta sudaryti pirmąją Vyriausybę. Sis beprecedentinis atvejis, kai išsidavusi iš okupacijos šalis patiki valdžia kolaborantams, kainavo Lietuvai labai daug. Laiku nepriėmus reikalingiausią Vyriausybės nutarimą ir piktybiškai suvėlinus reformas, raudonoji nomenklatura, padedama dukterinės mafijos, išgrobstė šimtus milijonų dolerių nacionalinio turto. Tokiu būdu sudarytas bazinis kapitalas, ruošiantis Lietuvos turto privatisacijai. Negana to, komunistinė Parlamento mažuma sugebėjo priversti patriotinę daugumą priimti sau palankius pagrindinius įstatymus ir priimeti savo valia tautai. Zemės reformos, privatizacijos, pilietybės ir nekilnojamo turto gražinimo įstatymai iš dalies atstato pilietių teisę iš okupantų atimtą turta, dirbtinės kliūtimis atskiria tautą nuo valstybės turto dalybų ir atveria plačius kelius raudonajai buržuazijai paimti į savo rankas didžiąją dalį nacionalinio turto.

(Nukelta į 2 psl.)

Taikos ir ramybės Jūsų namams, mielieji!

Česys CEMNOLONSKIS
Hosanna!

Šio balto žiemovidžio vieškeliais aidi mūs laisvés nešejai - baltieji žirgai, ko alkanos širdys dešimtmečiai geidé, ko troško mūs lūpos, užčiauptos ilgai...

Šventųjų Kalėdų varpai sidabriniai... Klausykit, ar girdit - tai mūs atgaiva. Su Kristumi atgimé mūsų Tėvynė, Tautų prakartelėj - maža Lietuva...

Netrukus jai lenksis dosnieji karaliai, nes kelia jiems rodys žvaigždžių spindesys. O mus ar visus sugražins į tą šalį jos meilės liepsna, jos Tiesos ilgesys?

Klausykim, Hosanna aukštystėje girdis. Palaimink mus, Kristau, sunkiam kelyje! Aukojame Tau savo sužestas širdis, kad amžiams išnyktų tamso vergija.

1990 12 25

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SKYRIŲ PIRMININKŲ KONFERENCIJOS KREIPIMASIS I AUKŠČIAUSIAJĄ TARYBĄ

Mes, konferencijos dalyviai, esame susirūpinę, kad ruošiamasi valstybės fondų žemę parduoti užsienio pilieciams.

Mes su tuo nesutinkame ir siūlome laisvos žemės fondus nemokamai išdalinti po 15 ha norintiems dirbti žemę partizanų, politinių kalinių ir tremtinių vakaams, bežemiams.

PKTS pirmininkas A. Lukša

Mūsų aktualijos

Gruodžio 14 d. Kaune įvyko Sajungos skyrių pirmininkų konferencija. Joje dalyvino visų rajonų skyrių pirmininkai, Sajungos tarybos narai ir AT deputatai: B. Gajauskas, A. Butkevičius, A. Ambrazevičius, P. Varauskas, B. Nedzinskienė. Sajungos prezidentas, deputatinės komisijos KGB veiklai tirti pirmininkas B. Gajauskas informavo, kaip vyksta deboliševizacija, kokie pirmieji KGB veiklos tyrimų rezultatai ir atsakė į klausimus. AT Prezidiumo narys A. Ambrazevičius apibūdino Lietuvos socialinę ir ekonominę politiką. Jis pažėrė, kad laikotarpis Lietuvai yra labai sunkus, ir kviečia visus vienmingiai dirbti Nepriklausomybės labui. Krašto apsaugos ministras A. Butkevičius kalbėjo apie Lietuvos valstybingumo ir jo saugumo stiprinimą, nušvietė Krašto apsaugos darbą. Atsakydamas į klausimą, ar buvę Lietuvos partizanai gaus ginklų, paaiškino, kokia tvarka ginklai bus skiriami, ir pareiškė pasitikėjimą Lietuvos savanoriais, buvusių partizanais.

Deputatė B. Nedzins-

kienė pasakė savo nuomonę dėl padėties Parlamente, pabrėžė, kad AT Pirmininkui turėtų būti suteiktai didesni igaliojimai. Tam pritarė ir kalbėjęs P. Varanauskas.

Vienbalsiai pasisakyta prieš Vyriausybės ketinimus parduoti valstybės fondų žemę užsieniečiams. Siuo klausimu priimtas kreipimasis į Aukščiausiąją Tarybą.

Apsvarstyta Sajungos remto AT deputato G. Ilguino pozicija. Vienbalsiai nutarta atsiriboti nuo AT deputato G. Ilguino ir jo parlamentinės veiklos. Pasisakyta prieš postkomunistinę spaudą. Kalbėta "Laisvės kovų archyvo" ir "Tremtinio" leidybos bei platinimo klausimais. Nutarta kontroliuoti "Lietuvos spaudos" darbą ir reikalauti, kad "Tremtinys" nebūtų blokuojamas mažmeninėje prekyboje.

Vanda PODERYTĖ
Algirdo KAIRIO nuotrauka

Jurgis OKSAS

"Nepriklausoma" spauda dezinformacijos tarnyboje

Jas ir televizija okupuotoje Lietuvoje buvo pagrindinis kompartijos vykdyto dvasinio tautos genocido įrankis. Masinių informacijos priemonių veiklai tiesiogiai vadovavo KGB I Vyriausiosios valdybos tarnyba "A". Jos

agentūriuose sąrašuose buvo labai daug spaudos, radio ir televizijos darbuotojų. Redaktorių bei kitzus vadovus skyrė kompartijos komitetai iš šios tarnybos rekomenduotų žmonių.

(Nukelta į 2 psl.)

Tautos vienybė prieš neokomunistų sąmokslo

(Atkelta iš 1 psl.)

Jei mes šiandien nesugebėsime pakeisti iškreiptų įstatymų ir nesustabdysime prasūtinga kryptimi vykstančios privatizacijos, rytą Lietuva taps Prunskenės-Brazauskos klienos privati valda su tautine neokomunistine Vyriausybė be bejegiu, marionetinė Parlamentu.

Matyt, baiminantis, kad tauta, kaip 1926 metais, nepasipriešintų šiemis neokomunistų kėslams, per ilgai delsiamas kariuomenės atkūrimas ir apginklavimas, efektyviai veikiančią nacionalinio saugumo tarnybą formavimas. Iki šiol, kaip ir sausio dienomis, visiškai beginkliai mūsų savanoriai ir šauliai.

Naujo komunistinio sąmokslo akivaizdoje Lietuvos partizanų, politinių kalinių ir tremtinų koordinacine taryba, išreikšdama labiausiai nukentėjusiu nuo okupantų didžiosios tautos dalies valią, kreipiasi į Sajūdį, kviesdami imtis koordinuoti visų patriotinių jėgų veiklą. Tam Sajūdis turi pirmiausia apsivalyti nuo įvairaus plauko neokomunistų, KGB šnipų, neryžtingų tūpčiotojų ir konformistų, kurie iškreipia generalinę Sajūdžio liniją ir žlugdo jo autoritetą tautos akyse. Sajūdis turi atsisakyti neklystančio arbitro ar vienintelio tautos reprezentanto vaidmens ir tapti sveiku, patriotiniu, demokratiniu tautos jėgų politiniu koordinatoriumi. Atnaujintame Sajūdyje, jo renkamose institucijose - Seime ir tarybose

turi lygiomis teisėmis, pagal nustatytą kvotą, atitinkančią narių skaičių ir svorį visuomenėje, rasti vietą visos patriotinės partijos, sajungos, organizacijos, judėjimai.

Šiandien Lietuva turi susivienyti pagrindinių politinių tikslų įgyvendinimui. Pirmiausia, tai - Neprikalauomybės įtvirtinimas, kurį galime užtikrinti tik atkūrė efektyvia, gerai ginkluotą šiuolaikinę kariuomenę, nacionalinę gvardiją ir valstybės saugumo sistemą. Turint ginkluotą jėgą, iki minimumo sumažės karinio puočio ar ginkluotos intervencijos pavoju, daug lengviau bus spresti sovietų kariuomenės išvedimo klausimui.

Svarbiausias tikslas vidaus politikoje - desovietizuoti Lietuvą, sekmingai įgyvendinti ūkį, valdymo bei švietimo reformas ir neleisti nomenklaturai užgrobtį nacionalinio turto. Todėl, pirmiausia, reikia išrinkti plačius įgaliojimus turintį prezidentą. Prezidentą turi rinkti tauta nedelsiant. Mes turime priversti Parlamentą skelbti prezidento rinkimus pagal Sajūdžio programą tuo pat, negaistant laiko referendumui. Tam nereikalinga ir jokia rinkiminė kampanija, kadangi tauta žino prezidento vardą. Tai Vytautas Landsbergis. Prezidentas privalo įvesti valstybėje tvarką, atnaujinti Parlamentą, Vyriausybę ir savivaldybes, išvaryti iš šių valdžios institucijų kompartijos nomenklaturą ir KGB šnipus, priversi priimti teisingus įstatymus. Kadani-

gi vykdomosios valdžios institucijose, masinės informacijos priemonėse bei kitose gyvenimo srityse labai daug prieš valstybę nukreipto sabora, kenkimo ir dezinformacijos, reikia atkreipti ypatą dėmesį į naujos valstybės saugumo sistemos sukūrimą. Dabartinė saugumo tarnyba, kuriai vadovauja buvę KGB funkcionieriai, nekelia tautos pasitikėjimo. Todėl jos neremia visuomenė ir jos darbas yra visiškai neefektyvus. Nėra valstybės be gerais veikiančios saugumo sistemos. Jei mūsų valdžia to nesupras, mes ne tik nesukursime demokratinės visuomenės, bet ir prerasime Neprikalauomybę. Tam reikalingas ir tautai bei valstybei ginti įstatymas, koks buvo Neprikalauomoje Lietuvoje.

Po sunkių okupacijos dešimtmeciu atkuriant valstybę ir neturint reikiamais valstybinio darbo patirties bei demokratijos tradicijų, labai svarbu turėti stiprią valdžią vietose. Tam nereikia iš sovietų paveldėto griožiško, neefektyvaus ir brangaus administracijos bei tarybų aparato. Reikia remties Neprikalauomybės metų patirtimi ir atkurti seną administracinių sistemą su prezidente skiriamo apskrities viršininko (ne prefekto) ir miesto renkamo burmistro (ne tarybos marionetės - mero) institucijomis. Tai būtų tvirta prezidento atra-ma vietose.

Jei tauta sutelktomis jėgomis parama savo prezidentui ir savo valdžia, mes tikrai sukursime laisvą, demokratinę ir klestinčią Lietuvą, saugią nuo bet kokio agresoriaus užpuolimo, nuo neokomunistinių jėgų sąmokslo. Tepadeda mums tai pasiekti Dievas.

Kokio prezidento reikia Lietuvai?

Šiuo metu Lietuvos Respublikoje dominuoja parlamentinis valdymas, Ministrų Taryba visų aukščiausios vykdomosios valdžios funkcijų neatlieka, o apie teismų, kaip trečiosios valdžios, elementą demokratinėje sistemoje kalbėti net netenka. Reikia tiesiog pripažinti, kad dabartinė Vyriausybė, Parlamentas ir teismai visų demokratinei sistemei būdingų elementų neturi. Valdymo sistema, egzistuojanti Lietuvoje, dėl buvusių nomenklaturos infiltracijos yra nacionalkomunistinė su tautinio socializmo ir demokratijos elementais. Tautinio socializmo idėja remiasi daugeliu partijų ir judėjimų, kurie save laiko demokratais, radikalais ir t.t. Dabar, kai išryškėja tolesni pagrindiniai valstybės įtvirtinimo uždaviniai - kariuomenės apginklavimas ir jos struktūrų tobulinimas, privatizacija, švietimo kariuomenės išvedimo stimuliacijas, ekonominė reforma, laisvos rinkos suformavimas ir t.t. - taip pat aiškėja, kad dabartinė Lietuvos valdžia erektyviai dirbtai negali ir kad įvairios politinės socialinės grupės tarp savęs niekados nesusitaris ir negalečios sukurti harmoningą veikiančios valdžios. Praktiškai šiuo metu už valdžią kovoja įvairios politinės grupės: Sajūdis ir jo atstovai visose valdžios struktūrose. Dėl polimorfizmo jis negali sukurti vieningos ir efektyvių valdymo sistemas; nacionaldemokratai ir socialdemokratai pasiskelbę buvusių komunistinės nomenklaturos darbuotojai - tai buvusių valstybės administracinių aparato valdininkai, partaparatininkai, buvę profsąjungų, komjaunimo biurokratinių darbuotojų, KGB'istai, atviri ir slapti, pramonės ir žemės ūkio vadovai, direktoriai, kolikių pirmmininkai ir t.t. Šiai grupei priklauso ir dalis mokslininkų bei kūrybinės ir techninės inteligencijos atstovų. Kitą įtakingą politinę grupuotę sudaro politiniai kaliniai, tremtiniai, buvę rezistentai, demokratinės partijos, katalikų bažnyčia ir įvairios visuomenės organizacijos. Didžiajų politinių poveikį mūsų visuomenei ir valstybės organų formavimui turi liečiukių fundamentalistai, vadovaujami A.Terlecko, V.Sustausko, S.Buškevičiaus (tautinis fundamentalizmas), monsinjoro A.Svarinsko (katalikinis fundamentalizmas), J.Petraičio (partinis fundamentalizmas) ir t.t. Be šių grupių, dar sunkių situacijų sukelia ir tautinės mažumos.

Buvę komunistai, nors jie to ir neprisažįsta, nuolat konfrontuoja su komisijos minėtomis tautinio atgimimo jėgomis. Sovietinė armija Lietuvoje turi įtakos visoms jos politinėms jėgoms, buvusių nomenklaturai - dažniausiai jų sustiprindama, o tautinės orientacijos jėgoms - jas susilpnindama. Vargu ar valdžia galėjo būti kita? Tačiau, esant reikalui, ji turi būti nuolat reformuojama. Kadangi valdžia yra neefektyvi, daugelis žmonių nuoširdžiai tiki, kad nuolat kylančius sunkumus ir krizes galėtų išsprasti prezidentas, turintis plačius įgaliojimus. Iš karto kyla klausimas, ar tie įgaliojimai bus panašūs į tuos, kurie suteikiamai autoritarinių režimų vadovams, ar tai būtų įgaliojimai, kuriuos turi kolektyvinės vadovybės galva. Be abejo, dabartinės politinės grupuotės nenorės prarasti savo įtakos respublikos valdymui, todėl jos nenorės ir autoritarinės sistemos. Pripažintant daugpartinės sistemos egzistavimą respublikoje (partijomis aš vadinau ir įvairius judejimus, masinės organizacijas ir t.t.), galima tikėtis, kad prezidentas į valdžią galėtų atiteiti remdamasis pluralistine ideo- logija ir kolektyvine vadovybe. Jei jis norėtų remties tiktais Sajūdžiu, skelbdamas šūkį: "Visa valdžia Sajūdžiu", tai jo šansai pasiekti pergale nebūtų labai dideli. Prezidento valdžios formulė turėtų remties Lietuvos visuomenės susivienijimo idėja, kuri atsižvelgtų į daugelio politinių grupuotų interesus. Labiausiai šiam politiniam momentui tiktu prezidentas, kuris pagrindine savo funkcija laikytų valstybinės valdžios autoriteto susitrimą, paremtą demokratijos

principais.

Kyla esminis klausimas: i kuria Lietuvos konstituciją reikėtų dabar orientuoti?

1922 m. rugpjūčio 1 d. Steigiamasis Seimas iš 94 atstovų 59 krikčionių-demokratų balsais patvirtino naują Lietuvos konstituciją. Pagal šią Laikinąją konstituciją Steigiamojo Seimo pirminkinas buvo abieju pagrindinių organų - įstatymų leidimo ir jų vykdymo aukščiausias įgyvendintojas. Si dviejų valdžių koncentracija aiškiai neatitiko tuometinės demokratijos normų. Sios dvi valdžios turi būti atskirtos viena nuo kitos, tyglavertės. Todėl tokia Konstitucija, ieteisinanti diktatorišką Seimo vaidmenį, negali ilgai egzistuoti. Remiantis 1922 m. Konstitucija, buvo stengiamasi sukti centralizuotą demokratinę santvarką su Seimui paklusnia vyriausybė. Pagal šią Konstituciją Seimas turėjo įstatymo leidimo teise, teise kontroliuoti vyriausybę. Remiantis šia Konstitucija, ne prezidentas, bet Ministrų kabinetas turėjo realią valdžią, nes prezidentą rinkdavo Seimas, ir jis buvo priklausomas nuo Seimo. Prezidentas netapo tarpininku tarp Ministrų kabinetą ir Seimo. Jei jis, pasiremdamas savo teise, galėjo Seimą paleisti, tai išrinkus naują Seimą, jis buvo laikomas atsistatydiunisu, ir reikėjo rinkti naują prezidentą. Dviejų trečdalių balsų dauguma Seimas galėdavo prezidentą nuo pareigu nusalininti. Taigi prezidento valdžia buvo ribota, o Seimo viršenybė - pabrėžta. Seimas, ne pasitikėdamas Ministrų kabinetu, taip pat galėdavo ji nušalinti. Prezidentas buvo nepajegus kovoti prie Seimo daugumą.

Pastaruoju metu diskusijos kyla ir kryptis į tai, kad prezidento valdžia turėtų remties 1938 m. Konstitucijos principais. 1938 m. Konstitucija pirmiausia stengesi iškelti ir susitrinti vadovo autoritetą, patikint aukščiausiosios valdžios vykdymą vienam asmeniui.

Deja, atsižvelgiant į dabartinę politinę situaciją, né vieno iš buvusių Konstitucijos modelių įgyvendinti negalima.

Dabar sunku įsivaizduoti lietuviškai tautinė diktatūra, kuriai vadovautų prezidentas. Bet antra vertus, ir prezidentas, neturintis realios valdžios, mums yra nereikalingas. Todėl mes manome, kad prezidentas galėtų būti išrinktas visuotinių rinkimų metu, tokiu būdu jis gautų neprikalusomą nuo Parlamento tautos įgaliojimą. Tada jis būtų lygiateisiss su Parlamentu ir būtų atskingas tik piliečiams. Prezidentas galėtų skirti ir atleisti Ministra pirmmininką, ministrus, Valstybės kontrolierių, teisėjus ir kitus aukštus valdininkus. Parlamentas turėtu teise pareikšti Ministrių pirminkinių ar atskiries ministram neprasilėpti trijų penktadienų balsų dauguma, tačiau Ministrių kabinetui užtektų dviejų penktadienų Parlamento narių ir Prezidento pasitikėjimo, kad jis galėtų dirbti. Prezidento ir visų valstybės valdininkų veiksmai, jeigu jie prieštarautų įstatymams, galėtų būti apskundžiami Konstituciniams arba Aukščiausiam administraciniams teismui. Tai susitrintų visiškai smukusį teismės valdžios autoritetą. Be to, turėtų būti sukurta aukšta patariamoji institucija - Valstybės taryba, galinti paraginti įstatymų projektus ir pareikšti savo nuomonę dėl jų Vyriausybėi, Parlamentui ir Prezidentui. Tai būtų lyg Antriejį Parlamento Rūmų, kurių funkcijas reikėtų dar gerokai patikslinti, nes šie Rūmai galėtų buti formuojami dvem kryptimis: viena kryptis - tai Prezidento žinijoje esanti patariamoji institucija, kita kryptis - Parlamento parengtų įstatymų aprobavimo ir vetavimo institucija, bėsiremianti Prezidento nuomone.

Trumpai tariant, Lietuvai šiuo metu prezidentinė valdžia yra reikalinga, tačiau tokia, kai Prezidentas, neprikalusdamas jokių partijų, vienu vertu visas politines Lietuvos jėgas ir Lietuvos visuomenę, kuris užtikrintų Lietuvos demokratinę santvarką, gina įstatymais.

Alfredas SMAILYS

ĮKURTAS POLITINIS REZISTENCIJOS ŠTABAS

Monsinjoras Alfonsas Svarinskas neseniai kreipėsi į partizanus ir politinius kalinius, ragindamas nesėdėti sudėjus rankas, o kurti tautos pasipriešinimo frontą ir neleisti įvairaus plauko komunistams iš vidaus griauti Lietuvą.

Aktyvėjant valstybingumo ir demokratijos priešams, reikia vienyti sveikas tautos jėgas Neprikalauomybės įtvirtinimui bei teisingumo atstatymui. Galinga dvasinė atvara juodoms prokomunistinėms jėgoms yra Lietuvos sūnūs bei dukros, su ginklu rankose kovoje už Tėvynės laisvę, kentę Gulago labirintuose ir Sibiro tremtyje. Šis patriotinis tautos branduolys turi didžiausią moralinę teise ir pareigą tarti galutinį žodį, sprendžiant Lietuvos likimą.

Siekdamai aktyviai įsijungti į politinę veiklą ir atimti iniciatyvą iš vakarykščių komunistų bei kolaborantų, gruodžio 11 dieną Kaune susirinko rezistentų bei represuotų asmenų sajungų tarybų atstovai. Jungtiniame Politinių kalinių ir tremtinų sajungos, Politinių kalinių sajungos ir Klubo 58 atstovų posėdyje įkurtą Lietuvos partizanų, politinių kalinių ir tremtinų koordinacine taryba. Tarybos tikslas - politinėmis priemonėmis ginti Lietuvos Neprikalauomybę, remti demokratines reformas ir kovoti prieš postkomunistinės mafijos pastangas užgrobtį nacionalinį turą.

Jurgis OKSAS

"Neprikalausoma" spauda dezinformacijos tarnyboje

(Atkelta iš 1 psl.)

Atkurus Neprikalauomą Lietuvos valstybę, KGB agentūros tikslas prisietai dėl dirbtinio pogrindinio užsienio šalių salygomis. Kompartijos spauda transformuoja į "neprikalauomus" laikraščius, kuriems dažniausiai vadovauja tie patys šeimininkai. Be septynų, atsiranda nauji periodiniai leidiniai, prisidėjant Sajūdžio ar kitų patriotinių organizacijų vardu. Tautiniais šukais ir Sajūdžio autoritetu užsitikrinę populiarumą bei materialinę paramą, šie laikraščiai labai greitai pradeda vykdyti specialias KGB užduotis.

Mūsų spaudoje galima išskirti keturias ryškias pastebimas KGB "aktyvaus poveikio" ir dezinformacijos centro darbo kryptis:

1. Gasdinti tautų baimus, laukiančiai po skyrybų su Sovietų imperija. Kelti nepasitenkinimą neišvengiamais pereinamuoju laikotarpiu sunkumais. Kurstyti sumaištį ir tarpusavio vaudus. Skiepyti tautai nepilnavertiškumo kompleksą. Destabilizuoti padėtį šalies viduje.

2. Filosofinius išvedžiojimais bei panegirkomis, kelti postkomunistinių "asmenybų" indelių tautos Atgimimo procese, aukštinti mesinį kompartijos vaidmenį, atkuriant neprikalauomybę, "nepakeičiamų spe-

cialistų" ir "kompetencijos" mitu pagrįsti nomenklaturos teisę vadovauti tautai ir valstybei.

3. Pilti purvą ir pamazgas ant tautos lyderių galvą. Diskredituoti naujasias institucijas bei valstybės politiką vidaus ir užsienio aktyse.

4. Propaguoti bedvasį materializmą, lengvo uždarbio ieškojimą, hedonizmą, pornografią. Devalvuoti dvasios vertės, tautos tradicijas, sazinčią darbą ir kurybą.

Siomis darbo kryptimis diferencijavosi ir atskiri leidiniai. Vieni jų, kaip "Vasaris" "koncerno" spauda, specializuojasi pornobizaruose. Kiti, kaip tomkių "Respublika" ar "Mažoji Lietuva", taikosi purvais ir leidžia dezinformacinius "burbulus". Treti, solidžiausieji - buvusių kompartijos "organai" - modeliuoja ideologines diversijas.

Visos šios KGB sistemos grandys dirbo ir tebedirba vienam galutiniam tikslui - plataus masto sąmoksliu prieš neprikalauomą Lietuvos valstybę, siekiant ją gražinti imperijos struktūrų kontrolei. Tarpinis šio tikslų etapas - įtvirtinti buvusių kompartijos viešpatavimą ekonomikoje, per privatizaciją užgrobiant didžiajį nacionalinio turto.

Zinant imperinių jėgų késlius, darosi labai suprantamas buvusių kompartijos ruporų "Tiesos", "Lietu-

vos ryto", "Valstiečių laikraščio", "Vakarinės naujienų" ir gatvin

Arangastachas, 1944 m. Tą ryta atskeliau anksčiau, nes rengiausi į parduotuvę. Rami poliarinė naktis, laukė palyginti nesalta - tik ~30 laipsnių ir vienaišai nėra vėjo, todėl gana lengvai apsililkusi išbėgau pas lietuvius "kočchoznikus". Dauguma jau sukiė, ruošiasi žvejybai. Kažkas pašiule man kailinę kepurę ir pirstines. Labai apsidžiaugiau, ir su Broniumi Valaičiu išėjome į centrą (12 km).

Bronius, dviečišimtmetis studentas, buvo išvėzta su mama iš Kybartų. Besikabédami pasiekėme į centrą. Duomos negavome, už talonus nusipirkome 10 kg miltų ir flanelės. Bronius užsimetė aitę nugaros maišą su miltais, o aš medžiagą. Viršininkas buvo iðdavęs laiką, kurį nunešėme savo žemutinio Arangastacho valdžiai. Paskui, kiek pailsėje, išėjome

darosi kas kartą vis sunkiau, vis labiau lenkiams, riečiamams, traukiamams. Nejučiomis atsidūriau už Bronius nugaros. Atrodė, kad pagal laiką dar likę koks pusantro kilometro, ir būsime namie. Reikia tik eiti greičiau. Tačiau sniego pusnys didėja, jau ir iki juosmens. Priešintis tokiam stipriam vėjui labai sunku. Nieko nebegirdime, nebematome tik vėjo staigimą. Dangus dar tyras, dar matosi žvaigždės. Atrodo, jau visai netoli, čia pat turi būti namai, bet vėjas vis skaudžiau čiažo veidus, sniegas lipdo akis... Pasidarė baisu. Jau nematydė žvaigždžių, nė dangaus, negirdėti šunų lojimo. Dar dar, tik keli žingsniai... ir mes turime būti namie...

Jau ir visai nieko nematydė. Mes einame susikabine, kad stiprus vėjas mūsų nenublokuoja kas sau. Aplinkui tikras sniego viesulas. Vėjas kelia sniegą n u o

mano - nereikėjo eiti iš gyvenvietės, bet paklausyti jakuto.

Jėgos silpo. Susiradome didelį, beveik statų ledo gabala, kuris šiek tiek užstojo vėją, ir susėdome. Man pasidarė labai salta. Simtasius buvo drėgna nuo sniego ir kuno šilumos, vatinės kelės irgi mažai tešildė, suplyšo padai, išlindo autkojai. Bronius avejo veltiniai ir apsilikę buvo kailiniais - tai dar nespėjo peršalti. Bet reikia eiti, kitaip sušalsiu, pagalvojau, ir sunkiai sunkiai keliaus, išrėžiau į vėlėjome. O pūga nerimo. Pagaliau taip pavargome, kad man ēmė rodyti miražai. "Žūrėk, Bronius, - sakau, - ten rūksta dūmai, ten miškas juoduojas" ir t.t. O priėjus - lyguma ir siaučianti pūga. Truputį nušvito. Supratome, kad tai vidudienis. Bronius nusiémė maišą su miltais nuo pečių. Sugrubusiomis rankomis atsirodo maišą, išsitraukė peili iš veltinio aulo, įsmeigė šalia iš ēmė valgyti miltus. Siūlė ir man, bet valgyti nenorejau. Bronius sugriebė mane ir šlapia nuo sniego veidą pagrundė į miltus. Ačiū jam, per tą miltų plūtą man nenušalo veidas. Po to klūpdamas žvilgtelėjo į peili ir pasakė:

"Jeigu aš būčiau

Rūpesčiu nesumažejo

Naujuosis Metus pasitinkame įau nepriklausomoje Lietuvoje. Dievo delnas laimino mūsų kraštą - atgavome patį didžiausią praradimą. O bėdų ir rūpesčiu né truputį nepamažejo. Oi, kaip nelengva taisyti sovietinių palikimą! Nėra abejonu, kad svetima kariuomenė kelia mums nuolatinį susirūpinimą. Kritikuoti atveju per keletą valandų mūsų Parlamentas būtų izoliotas arba išvalytas, o visos valdžios struktūros paralyziuotos. Neturime moralinės teisės to nesuvokti arba ignoruoti. Išėitis - tarpyvrausybės derybos. Bet ne apie šią problemą rengiamas pasityčiojimas iš aukų?

Politinė situacija mūsų krašte pasikeitė iš esmės. Tačiau pramonės įmonių, kolūkų ir tarybinių tikų valdymo vairas kaičiau buvo taip ir liko sovietinės nomenklatura rankose. Didžiausią vadovą buvo valdančiosios organizacijos LKP-TSKP nariai. Be to, jie visi daugiau ar mažiau buvo susiję su KGB veikla. Šio voratinklio neišvengė nė viena organizacija ar įmonė. Formaliai išnykus LKP ir uždraudus KGB veikla, išliko senosios struktūros, tiesa, su kai kuriais pataisymais. Išliko ryšiai ir veiklos tradicijos, nepašliai- tėliai vadinamoji partinė drausmė ir, svarbiausiai, išliko aikškūs ekonomikai interesai. Būtų nedovanotina klaida ignoruoti buvusios partokratijos ekonominis interesus ir nė kiek nemažesnė kliau- da tuos interesus neigti.

Partokratija ir palyginti nemažą priekį prisiliessių valdininkų būrių vienija bendri ekonominiai tikslai, o visi nomenklaturininkai yra pilnateisai Respublikos piliečiai. Respublikoje nemažėja piktmaudžiavimų tarnybinių padėtimi, valstybės turto grobstymu, jvaizdavimui finansinių machinacijų. Taigi problema tokia - kurie buvusios partokratijos interesai laikytini teisėtais ir kurie iš jų yra amoralūs. Dar nepakanika įstatymu. Teisėsaugos ir teisėtvarkos organai kol kas negeba operatyviai užkirsti kelio minėtoms blogybėms, pirmiausia vadinajamam "naktiniams privatizavimui". Visuomenė turėtu žinoti, kokiu priemonių imasi Parlamentas ir Vyriausybė dėl partokratijos teisėto integravimosi į ūkinį ir politinį gyvenimą. Vieina tokiių efektyvių priemonių būtų - laikinai apraboti partokratijos teises, sakymis, teisė užimti vadovaujančius postus valstybinėje tarnyboje ir iškio valdymo struktūrose. Klausinamą reikštę gerai apsvarstyti Parlamente ir neatidėliojant priimti įstatymą. Pokario Vokietijoje taip buvo pasielgta su naciais. Panašių priemonių imasi ir iš "socializmo stovyklos" išstrukusios šalyse.

Kas šiandien daugiausia šaukia apie gresiančią diktatūrą, kitamanių persekiojimus ir kalėjimus? Matyt, tie, kurie labiausiai norėtų, kad debolševizijos procesas neįgautų logiško teisinio tėsinio.

Šios dvi stambiausios problemas tikriausiai paliks ateinančiams metams. Politiniai kaliniai ir tremtiniai turi padėti Parlamentui ir Vyriausybei jas įveikti.

Kalėdos - ramybės, susiakupimo ir šviešos vilties metas. Tačiau, jei mes užmirštume mūsų brolius ir seres, negrūsusius iš tremties, žuvusius kovoje, nužudytių kalediniuose, tai gal užmirštame Dievas ir mus pačius.

Edmundas SIMANAITIS
1991 m. gruodžio 6

glėbyje

ž e -
m ē s ,
išuka ji ir tie-
siog sviedžia į mus.

Už kelių žingsnių nematydė nieko - tik baltoji audra. Turejau laikrodėlių su fosforinėmis rodyklėmis ir skaičiais, todėl, pagal laiką sprendžiant, jau turėjome prieiti savo jurtas. Deja, mes jų nematėme, o vėjo kaukimas nuslopino šunų lojimą... ir mes praėjome pro šali... Nejudia nusisukome nuo vėjo ir įjome tollyn tylėdami, nežinodami, kur ir kas mūsų laukia... Nežinia, po kiek valandų pasiekėme farvaterį, prinešta ledų. Ledai kliudėti, sniegas negailestingai lipdė akis. Visai pavargom. Įjom, klupom, kélémės ir vėl įjom ir nežinojom kur. O iš tiesų tolome nuo savo gyvenvietės. Tylėjome, paskendę savo mintyse, o vėjas, rodės, pūtė kiaurai. Snaigės jau šoko mirties šokį - mes tai supratome. Vilčies nebuvu. Vėjo kaukimąs atrodė kaip laidotuvų maršas. Žinojome, kad pūga niekam nedovanoją klaidą. O klaida buvo

vienas..." Jo balsas sudrebėjo ir nutilo. Ilgokai aš jį gédinai dėl to. Tada jis vėl užrišo miltus, užsimetė ant nugaros, peili įkilo į veltinį, ir vėl į kelią. Bet kur eiti? Eiti bet kur, kad tik nesušaltume. Ir mes vėl pradėjome sunkų žygį. Kur ir kiek įjome, tik vienas Dievas težino. Pūga nesiliovė. Dar tokios pūgos gyvenime nebuvo mačiusi. Keliavome jau antrą parą. O taip nenorėjome žūti. Gaila buvo gyvenimo, jaunystės ir Lietuvos, kad jos daugiau nebebepamatysime. Pradėjau melstis iš visų širdies galių ir jau susitaikiau su likimu, o Bronius tyliai keikė gyvenimą ir tuos, kurie pasmerkė mūsų tautą pražūčiai.

Jūra
PAPEČKYTĖ-KATALYNIENĖ
(Bus daugiau)

namo.

Jau buvo vakaras, pradėjo snigti. Snaigės be vėjo iš lėto krito žemėn. Atrodė tikra lietuviška žemė. Bet pamažu ēmė snigti vis smarkiau ir smarkiau, užsnigo taką, dangus susimažė su žemė, ir mes paklydome. Negalejome rasti kelio, sukome ir sukomė ratais. Pagaliau šiaip taip pasiekėme jakurų žvejų palapinę. Ji buvo maždaug pusiaukelėje, prie tarpsalės. Užėjome pasiklausti kelio. Žvejai mus sutiko labai maloniai, leido pasiūlyti, pavažino karštą arbata. Iš lauko parėjės žvejys ēmė mus įkalbinti naikvoti, nes eiti per pūgą - pavojinga.

Bronius jau buvo besutinkas pasilikti, tačiau aš užsispypiau. Po ne ligų gincu, gerai apsirše, išėjome.

Lauke jau nebesnigio. Dar guge žibėjo žvaigždės, pažemės rūstę. Pamažu pradėjo kilti vėjelis. Išlydėjės jakutus nurodė mums, kuris kryptimi eiti namo. Vėjas turėjo pūsti mums į dešinį petį. Atsišvelkinę leidomė į kelią. Ėjome tylėdami, skubėdami į sekdomis vėjo šokį. Pasirodė ir snaigės. Paskui snaigės vis labiau ir labiau ēmė dengti kelią - jau ir nieko nematydė. O vėjas stipreja, kaukia, švilia, kiaurai perpūsdamas mūsų ir taip menkus apdarelius. Eiti

Niekšybes į dienos šviesą

Prieš Jus nuotrauka:
pašarvotas Radviliškio miesto gaisrinės viršininkas, šalia žmona.
Tai Jakubėnų šeima. Vyrui mirus, žmona liko našlė, maždaug 35 metų amžiaus. Gyveno Kauno gatvėje. Buvo beveikiai.

Bolševikams antrą kartą išbuvus į Lietuvą, siautėjo strībai ir čekistai. Už miestelio, šalia Antoniškių km., buvo graži Mečionio sodyba. Ūkis didelis - 70 ha. Neatlaikius pyliavų spaudimo, Mečionių šeima pabėgo į namų, kad išvengtų represijų. Tučius namus užvaldė garnizonas. Patogi vieta, šalia Antoniškių miškas. Kol čia laikėsi, gražiai, tvarkinės sodybą nunikojo, sumyne, išnešino. Buvo čia keletas akmeninių šulinių, duobės bulvėms, vieta aukštą, smėlinga. Okupantas ūkininkų gerbuvį panaudojo piktinius tikslams. Saudė, žudė, prievertavo moteris, slėpė bulvės rūsiuose, skandino šuliniuose. Vienam iš jų, šalia tvarto, akmeninė šulinyje ir buvo paskandinta ši, šalia vyrų karsto sėdinti moteris.

Kaimynai pasakoja liūdną šios moters dalią. Besibastydami po mieštą NKVD šakalai rado namuose vieną jauną moterį. Pasislėpti ji nesuspėjo, apginti nebuvuo kam. Išsivedė. Prievertavo kaip išmanę. Išnešinką auką sulaužė tartum stala, sugriudo į maišą, ir, paskandinę šulinyje, užvertė akmeninį. Šalia jos radome ir vyrą pa-

laikus. Sluoksniaivo tartum kopūstus statinėje. Užtikome tamšią plaukų pėdsakus, bylojančius šios moters tapatybę. Antrame "sluoksnje" rado me penkių vyrų palaikus. Tai partizanai, "Priskėlimo" apygardos vyrai, žuvę 1949 m. rugpjūčio mėn. 13 d. Užpelkų miške: vyriausias vadovė prezidiuomo sekretorius Petras Bartkus, tautinio skyriaus viršininkas Bronius Lisiulis, spaudos skyriaus viršininkas Vytautas Sniūolis ir dar du partizanai iš "Priskėlimo" apygardos štabo. Visi jie buvo išniekinti Radviliškio saugumo kieme, o paskui sumesti į Mečionio sodybos šulini.

Visų palaikus perkėlėme į Radviliškio Naujasias kapines. Pastatėme paminklą jų atminimui. Irašėme šeiasišdešimt vieno partizano pavardę. Vedame metras. Norime jaminti kartu ir Jakubėnės vardo. Kas pažinote šią moterį, žinote kilmę ir giminė metus ir kitus duomenis, para-

kykite, būsime dėkingi.

Iš šiaurinės Antoniškių parko pu-

sės, durpyne, radome paslėptus trijų

partizanų, radviliškiečių palaikus.

Jie žuvę 1945 m. gegužės mén.

Juozas LIUMPA, jo žmona Jurgaitė Genovaitė, Petro, žuvus vyrui,

buvo areštota. Kur kalejo, kiek metų? Kas žinote, atsiliepkite, ieško dukra Nijolė.

Juozas PRICKOCKIS, radviliškietis, žuvęs kartu Aukštakelkų km. Gimės, atsiliepkite.

JOODEIKA, vardas nežinomas.

Vokiedu okupacijos metais tarnavęs

Radviliškio miesto policijoje, vedė,

augino dvi dukras dyvynukės. Žmonos ir dukrų likimas nežinomas. Ką nors žinantys, atsiliepkite.

Kutiškio balose radome trijų par-

tzianų palaikus. Dviejų vyrų ir moters.

1949 metais jie buvo išniekinti

Radviliškio saugumo kieme (prie bu-

bus Kavolio namo). Ieškome Kavo-

lio giminių.

Iš pelkių ir šulinių pernai ir šie-

met perkélėme į kapines dvidešimt

vienu kovojo už laisvę palaikus.

Šimtai dar guli raistiuse nesurastu-

Gaila, kad šiam darbui valstybė

skiria labai mažai dėmesio. Manau,

kad turėtu būti sukurta speciali tar-

nya, apmokama valstybės. Jos pa-

reiga pasirūpinti žmonemis, paauko-

jusias gyvybę už tai, ką turime šian-

dien. Nemanau, kad mes jau laisvi.

Apsidairykime aplink, kiek čia šakalų

tyko mūsų laisvę ir nepriklausomy-

bi, kiek grobuoniu vaikščio ériukos

kaijyje. Prisiminkime pucio dienas.

Kiek kruvinų nasrų išlindo į dienos

šviesą. Laikas visus pučiustus nuo

1940 metų iki 1991 metų išvilklti į

1991 m. gruodis

TREMTINYS

4

Vien smilgų kupsteliai

(Atkelta iš 3 psl.)

Kitas sūnus Albertas Norkus (1924 m. - 1948 m.) nuo 1945 m. balandžio mén. taip pat slapstėsi, nes ir jo saugumas ēmė ieškoti - mat jis buvęs "Plechavičiukas". Albertas Norkus buvo drasus, linksmo būdo, draugiškas vaikinas, todėl turėjo slapyvardę Linksmutis. Priklasė Vytenio buriui. Žuvo 1949 m. birželio 9 d. bunkeryje Kaziškės miškuose. Kur užkastas, nežinoma. Manoma, kad drauge su kitais tame pačiam "Subartinės" kieyme. Daug kančiu matė Tauragės "Subartinė". Deja, iki šios dienos žuvusiems ir nukankintiems ten nepastatytas joks paminklas. Tik mirusiuji dieną žmonės neša gėles ir dega žvakeles.

Likusiems namuose Norkams gyvenimas pasidarė baisus. Išvien krasatos, tardymai, mušimas. Vyriausias Norkų sūnus Alfonsas buvo pasitraukęs į Vakarus. Dvi dukros jau ištekėjusios, iš namų išejęsios. Namuose dar tebebuvo motina, dvi dukros - Aliona ir Albina ir jauniausias broliukas Algimantas. Tėvas jau mires.

Kartą rugpjūčio mén. (1945 m.) motina pastebėjo, kad atvažiuoja garnizonas. Supratom, kad ne su geru. Albina pavyko pro zvimbiantčias kulkas pabėgti, o seserį Aldoną areštavo. Po kurio laiko paleido, tiesiog mėlynai sudaužyti. Nuo to laiko Aliona ir Albina ištraukės iš žmonės, kol 1948 m. jų susekė ir vėl suėmė. Nuteisė 10-čiai metų. Grįžo į Lietuvą 1956 m.

Albina taip pat slapstėsi, bet 1947 m. spalio mėnesį arėstavo Ožnugario kaimine, pas Dapkus. Tačiau ją iš Batakių kalėjimo išlaisvino partizanai. Per žiemą Albina prabuvovo su broliu Albertu bunkeryje, o pavasarį, išsigiję fiktyvius pasus, išvaziavo pas giminės į Grinkiškį. Prieš Kalėdas vėl ją susekė. Atėjo, būrys milicininkų jos arestuoti, tačiau Albinių vėl pavyksta pabėgti. Vėl ji slapstosi pas žmones. Apylinkėse nesibaigia kratos, stribų stautejimai. Ji išvažiuoja į Šiaulius pas tetą, bet tetėnas jau arestuotas, o seimoje 3 maži vaikai. Vėl nėra kur

Albina Norkutė-Kairienė

prisiglausti.

Motina liko viena su jauniausiu sūnumi aštuonmečiu Algimantu. Tačiau 1945 m. rugpjūčio mén. juos išveža į Permės sritį. 1947 m. vasarą iš ten jie pabėga, grįžta į Lietuvą ir slapstosi. Algimantą išsūnija geri žmonės Ivanauskai. Tada iš Šiaulių grįžta pas mama, besislapstančią prie Kryžkalnio pas giminės. Iš ten į Kaltinėnus pas pusseserę. Taip jis išslapsto dar pora metų, tačiau 1949 m. kovo mén. ja įskundžia apylinkės pirminkinas. Albina suima, atveža į garsiąjį Tauragės "Subartinę". Prasideda žiaurūs naktiniai tardymai. Aštuonias paras ją išlaiko šaltyje ir vandenye, Albina prašo Dievo tik mirties ir bijo, kad tik iškėstų ir neišduotukit. Po 4 mén. kankinimų birželio mén. ją veda į kiemą atpažinti suguldytų lavonu. Privėdė klausia: "Kuris brolis?" Tačiau Albina nuo to vaizdo nualpsta, ir ją vos gyvą įvelka į kamara. Po to išveža į Šilutes kalėjimą ir nuteisia - 10 metų lagerio. Išveža į Taišeto lagerius. Grįžta į Lietuvą 1956 m. Išteka už likimo draugo Antano Kairio ir pasiviečia mamą gyventi drauge.

O téviškėje tiktai smilgelės lin-guoja...

Irena LUKŠYTĖ

Albina su broliu Albertu

DÉKOJAME

- p. Feliksui Andriūnui iš Filadelfijos ir
- p. Antanui Dundžilai iš Vašingtono už pinigines aukas
- p. Anelei Marcinkevičienei iš Kauno už auką
- Punsko krašto lietuviams už sveikinimus ir piniginę auką "Tremtinio" redakcijai
- Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungai už materialinę pagalbą
- Abezės memorialo statybai. Į mūsų sąskaitą Nr. 000700914 intos Pramonės statybos banko, Komisijos ATSR, rugpjūčio 17 d. buvo pervaista 3000 rub.
- Nuosėdžiai dėkojame ir norime toliau bendrauti. Rengiamo ekspoziciją iš Abezės kalinių gyvenimo, kurią atvežiame į Lietuvą.

Viktoras LOŽKINAS

"Memorialo" Abezės skyriaus pirminkinas

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajunga nuoširdžiai užjaučia Tarybos narį Juozą Jurkšaitį dėl žmonos mirties.

Redaktorė Vanda PODERYTĖ,
lit. redaktorė Ona BALČYTIENĖ,
techninė redaktorė Birutė OKSAITĖ

"TREMTINYS"
1991 m. gruodžio 18 d. Nr. 24(57). SL 289. Kaina 25 kap.
Mūsų adresas: 233000 Kaunas, Donelaičio 70^b,
tel. 209530

ATSILIEPKITE!

Juozas GRICIUS iš Raudėnų valsč., Rūdėnų km. 1944 m. buvo suimtas. Paskutinis jo laiškas gautas 1947 m. gegužės mén. iš Komijos, Železnodarоžny raj., Vožel p/d 243/12. Žinoma, kad J.Gricius grįžo į Lietuvą ir gyvena Vilniuje. Jo ieško Jonas GEDVILAS, Mažeikiai, Daukšos 44-3.

Stasys PREIBYS, Alekso, g. 1928 m. Partizanas, slapyvarde Labutis. 1947 m. vasarą Šateikių miške NKVD jį sužeidė ir suėmė. Iki 1948 m. kalėjo Klaipėdos kalėjime, paskui jį išvežė į lagerį. Lietuvos prokuratūros duomenimis, jis mirė 1952 m. vasario 8 d. 5-ame lageryje. Kartu kalėjusių ir žinančių mirties aplinkybes, palaidojimo vietą ieško Rozalija VALIŪNIENĖ, 4650 Plungė, Aguonų 9, tel. 52596.

Puskarininkis Oskaras Gustavas URBONAS, Oskaro, g. 1918 m. Gyveno Kaune, Frikos 5. Suiamtas 1940 m. ar 1941 m. Kur kalėjo? Ką nors žinančių ieško Zinaida KAMINSKIENĖ, 3043, Kaunas, Šiaurės pr. 95-2, tel. 727946.

Nuo 1944 m. iki 1956 m. kovo mén. Ukmergės apskr., Giedraičių valsč., Didžiokų km. KIVILŠU ūsimos sodyboje buvo išrengtas partizano Petro Gruzdė-Vėtrės štabas ir stovykla. Vieno antpuolio metu ten žuvo du partizanai. Po to Kivilšu ūsimos ištremė, ūsimininkė nuteisė, o sodybą sudegino. Kivilšu ūsimos narių ieško "Vėtrės" būrio partizanas Gediminas KATINAS, Tauragė, Melioratorių 2-40, tel. 51625.

Petras MOCKAPETRIS, Simono g. 1925 m. Marijampolės apskr., Prienų valsč., Cepeliškių km. Nuo 1944 m. partizanas, slapyvarde Kairys. Suiamtas 1949 m. Žinoma, kad kalėjo Mordovijoje, Zubovo-Palansky raj., Javas st., Sosnovka gyv., p/d 385/7 ar 11. Žuvo 1957 m. manoma, kad per kalininį maištus. Kartu kalėjusių ir ką nors žinančių ieško Antanas MOCKAPETRIS, 4490 Birštonas, Vilniaus 8-2.

Boleslovas GASPARAITIS, Jono, ir kiti Žagarės gimnazistai: Juozas Butautis, Norvaišas, Butautis (iš Budraičių km.) buvo suimti 1941 m. už atitarybinę veiklą ir nuteisti kaip politiniai kaliniai. Jie kalėjo Šiaulių kalėjime, o vėliau, prasidėjus karui, juos išvežė kažkur į Rusiją. Kartu kalėjusių ar nuteistų artimųjų, ką nors žinančių apie B. Gasparaičio likimą, ieško Aleksandra VAICIULIENĖ, 3546 Joniškio raj., Žagarė, P. Cvirkos 4-2, tel. 56334.

Stasys PREIBYS, Alekso, g. 1923 m. Partizanas, slapyvarde Labutis. 1947 m. vasarą Šateikių miške NKVD jį sužeidė ir suėmė. Iki 1948 m. kalėjo Klaipėdos kalėjime, paskui jį išvežė į lagerį. Lietuvos prokuratūros duomenimis, jis mirė 1952 m. vasario 8 d. 5-ame lageryje. Kartu kalėjusių ir žinančių mirties aplinkybes, palaidojimo vietą ieško Rozalija VALIŪNIENĖ, 5640 Plungė, Aguonų 9, tel. 38182.

Irenos BARANAUSKAITĖS iš Džukijos ir kitų kaliniių, 1947 m. kalėjusių Palemono lag., ieško Ona KASPARAVICIUTĖ-ZIČKUVIENĖ, 3021 Kaunas, Dangės 12-2.

Bronius LENGVENIS, Baltramiejaus, g. 1902 m. Ištremtas 1941 06 14 iš Šakių apskr., Ilguvos km. i Archangelsko srt., Jercevosu. 1946 m. birželio 14 d. grįžo į Lietuvą, tačiau jo neregistravo ir jis apsigyveno Krasnodaro srt., Gaiduk st. Kartu kalėjusių lageryje ar tremtyje ji sutikius išėjo Vytautas SNIČKUS, Panevėžys, Aukštaičių 2-20, tel. 36996.

Jonas SATKAUSKAS, Juozo, g. 1921 m. Šiaulių ū. Jurgio bažnyčios vargonininkas. Suiamtas 1940 m. liepos 1 d. Šiauliucose. Kartu kalėjosi su Juozu Rusecku V. Kudirkos mokyklos direktoriumi. 1941 m. pavasarį Šiaulių kalėjimo buvo išvežtas į Lukiskių kalėjimą. Pagal reabilitacijos pažymėjimą mirė Pečioros lageryje 1944 m. balandžio 5 d. Kokiam laikotarpiui ir kur palaidotas? Kartu kalėjusių ir ką nors žinančių ieško Onutė SATKAUSKAITE-SEVEROVIEČIENE, 5400 Šiauliai, P. Cvirkos 64-80, tel. 38182.

Atsiliepki, Tadžikijos drauge

Man buvo 16 metų, kai tą ankstį 1945 m. balandžio 23-osios ryta į mūsų ūsimų sužiuro šautuvų kiaurymės į klaikios išibrovėlių akys. Įsakymas trumpas ir griežtas - rengtis kelionę. Paklausėme - kur ir ką galėtume pasiūti. Atsakė - nieko nereikės, bus kaip su žydais. Nerai laukėme, į kokią pakrantę nuveži ir sušaudys. Bet nuvežti Kauno geležinkelio stotį. Gegužės 2 d. ešelonas pajudėjė į Rytus. Kelionė buvo labai ilga, alinanči, žeminanti.

Atrodė, kad jis niekada nesibaigs. Tačiau po kurio laiko pajutome, kad pasikeite klimatas. Į vagonus nepaliauja mai pliekė Azijos saulė, ir ne vienas mirė nuo karščio ir troškilio. Atvežė mus į Tadžikiją. Tikejome, kad ir čia įmanoma gyventi, bet, pasirodo, kartais gyvijus gali pavydėti mirusieji. Žmonės krito kasdien po kelis. 1946 m. atvežė ešeloną Pavolgio vokiečių, paskui Besarabijos gyventojų. Per trejus metus tūkstančiai kankinių paliko siaurų pakaikančių. Paskui bado šmékla pamažu traukėsi, nugalėjo gyvenimas. Tadžikijos tremtyje iškentėjome 11 metų. Dabar gyvujų beliko tiek, kad sutilptume į 3-4 vagonus. Ilgai aš jų išekojau, neatsiliepē. Kai susirinko vasa rą Ariogaloje tokio likimo broliai, nesutikau nė vieno į mūsų, buvusio prie Vachšos upės. Mačiau, kaip vienas kaimo spaudžia ranką Šiaurės ir Sibiro tremtiniams, ir skau dejo ūždį - o kurgi mūsų Tadžikijos ešelonon žmonės? Stai ga - spaudoje žinia, kad dar yra gyvu, o netrukus ir antroji vilniečių ekspedicija išvyko, Tadžikijoje įamžinamas mi rusių mano artimųjų, draugų ir pažiūstamų atminimas. Ačiū už ryžta ir pasiaukojimą, mielej. Nepabūg ilgai kelionės ir aplankę mūsų mirties slėni Tadžikijoje prie Afganistano sienos, Jūs atgaivinote kažkodėnus nuslepą ši įstorijos puslapį. Atiliepkitė, mano likimo broliai. Aš jūs labai išekojau. Rašykite man: 234430 Jurbarkas, Dariaus ir Girėno 43-24.

Ema ŠEFLERYTĖ-DOVYDAITIENĖ

SKELBIIMAI

RASTA. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungoje, pas budinčius, yra paliktas skėtis ir Reginos Bortkevičiūtės, Mykolo, gimimo litudiniemas. Palikustus prašome atsilti.

Redkolegija: Liudas DAMBRAUSKAS, Algirdas MARKŪNAS, Natalija PUPEIKIENĖ, Dalia KUODYTĖ, Juozas ENČERIS, Alfredas SMAITYS